

KIMYO DARSLARIDA INTERFAOL METODLAR, ULARNING QO'LLANILISHI VA AHAMIYATI.

Usakova Zaruxan Turebaevna

Jumaniyazova Ulmeken Janabaevna

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi

Qoraqalpoq akademik litseyi

Kimyo fani o'qituvchilari

Annotatsiya.

Ushbu maqolada kimyo darslarida interfaol metodlardan foydalanish, ularning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Interfaol usullar o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda kimyoviy tushunchalarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida darslarni tashkil etishning samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: interfaol metodlar, kimyo ta'limi, pedagogik texnologiyalar, o'quvchi faolligi, mustaqil ta'lim, innovatsion yondashuv, bilim sifatini oshirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, kimyo fanini o'qitishda o'quvchilarning faolligini oshirish, ularning amaliy va nazariy bilimlarini mustahkamlashda interfaol yondashuv muhim o'rin tutadi. An'anaviy darslar ko'pincha o'quvchini tinglovchi sifatida cheklab qo'ysa, interfaol metodlar esa ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Interfaol usullar orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalari rivojlanadi. Shu sababli, kimyo darslarida bu metodlarni qo'llash ta'lim sifatini oshirish va fanlarni chuqur o'zlashtirishda muhim vosita hisoblanadi.

Kimyo fanini o‘qitishda interfaol metodlardan foydalanish zamonaviy ta’lim tizimining eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Kimyo fani murakkab jarayonlar, moddalarning tuzilishi, ularning o‘zgarishi va reaksiyalarni o‘rganishi bilan ajralib turadi. Shu sababli ushbu fanni faqat an’anaviy ma’ruza usulida o‘qitish ko‘pincha o‘quvchilarning to‘liq tushunishiga yetarli bo‘lmaydi. Interfaol metodlar esa o‘quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirib, bilimlarni chuqur va ongli o‘zlashtirishga yordam beradi.

Interfaol metodlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Dars jarayonida o‘quvchilar faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida qatnashadi. Bu esa ularning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va fanlarni o‘zlashtirish samaradorligini kuchaytiradi. Ayniqsa, kimyo fanida nazariya va amaliyotning uyg‘unligi interfaol yondashuv orqali yanada samarali amalga oshiriladi. Kimyo darslarida qo‘llaniladigan asosiy interfaol metodlardan biri laboratoriya mashg‘ulotlaridir. Amaliy tajribalar o‘quvchilarga kimyoviy jarayonlarni bevosita kuzatish imkonini beradi. Masalan, kislota va ishqor reaksiyasini tajriba orqali ko‘rish o‘quvchilarda nazariy bilimni mustahkamlashga yordam beradi. Laboratoriya ishlari o‘quvchilarning kuzatuvchanlik, aniqlik va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi.

Muammoli ta’lim ham kimyo darslarida keng qo‘llaniladigan interfaol metodlardan biridir. Bu usulda o‘quvchilarga hayotiy yoki ilmiy muammolar beriladi va ular mustaqil ravishda yechim topishga harakat qiladi. Masalan, atrof-muhit ifloslanishi yoki sanoat chiqindilarining kimyoviy tarkibini tahlil qilish kabi topshiriqlar o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Bu esa bilimlarni real hayot bilan bog‘lash imkonini beradi.

Guruhda ishlash metodi ham juda samarali hisoblanadi. O‘quvchilar kichik guruhlarga bo‘linib, berilgan mavzu yuzasidan fikr almashadilar va birgalikda xulosa chiqaradilar. Bu jarayon nafaqat bilimlarni mustahkamlashga, balki hamkorlikda ishlash, o‘z fikrini erkin ifodalash va boshqalarni tinglash madaniyatini shakllantirishga yordam beradi. Kimyo darslarida masalan, “periodik jadval”, “kimyoviy bog‘lanishlar” kabi

mavzular guruhlarda muhokama qilinishi mumkin. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ham interfaol ta'limning muhim qismidir. Kompyuter dasturlari, virtual laboratoriyalar va ta'limiy videolar murakkab kimyoviy jarayonlarni vizual tarzda tushuntirish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning mavzuni tezroq va osonroq tushunishiga yordam beradi. Shuningdek, virtual tajribalar xavfsiz muhitda ko'p marta takrorlanishi mumkinligi bilan ham ahamiyatlidir.

Aqliy hujum (brainstorming) usuli ham kimyo darslarida samarali qo'llaniladi. Bu metod o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularni erkin fikr bildirishga undaydi. O'qituvchi tomonidan berilgan savol yoki muammo yuzasidan o'quvchilar tezkor fikrlar bildiradilar va keyinchalik ular tahlil qilinadi. Interfaol metodlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Faol ishtirok etish jarayonida o'quvchilarda fanga nisbatan qiziqish ortadi, darslar zerikarli emas, balki qiziqarli va tushunarli bo'ladi. Bu esa ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Interfaol metodlarni qo'llashda ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, laboratoriya jihozlarning yetishmasligi, vaqtning cheklanganligi yoki o'qituvchilarning zamonaviy texnologiyalar bo'yicha yetarli tayyorgarlikka ega emasligi. Shunga qaramay, bu muammolarni bosqichma-bosqich hal etish orqali ta'lim sifatini yanada oshirish mumkin. Kimyo darslarida interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini samarali, qiziqarli va natijador qiladi. Bu metodlar o'quvchilarning bilimni chuqurlashtiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va ularni zamonaviy bilimlarga ega barkamol shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, kimyo darslarida interfaol metodlardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu metodlar o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interfaol yondashuvlar orqali kimyo fani nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy jihatdan ham chuqur o'zlashtiriladi. Bu esa

o‘quvchilarda fanga bo‘lgan qiziqishni oshiradi va bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkonini beradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarni keng qo‘llash kimyo ta’limini yanada samarali va sifatli qilishga xizmat qiladi hamda barkamol avlodni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jurabekova, X. M.: The role of language knowledge in professional competence of students. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(02), 2022. 996–1000 pp.
2. Jurabekova Khabiba Madaminovna. Features of communication in the process of personality formation. Новости образования: исследование в XXI веке. 5(100) часть 1. 531-534. 2022. Издатель "МЦНО"
3. ХМ Журабекова. НРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ КАК ЧАСТЬ ОСНОВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ. Deutsche Internationale Zeitschrift für zeitgenössische Wissenschaft. 2021. 6-3. 23-26. Издатель Einzelfirma Artmedia.
4. ХМ Журабекова. ТОЛЕРАНТНОСТЬ КАК ОСНОВНОЙ ФАКТОР ДУХОВНОГО РАЗВИТИЯ МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ. Педагогика, психология и образование: вызовы и перспективы. Сборник статей по итогам Международной научно-практической конференции 23 мая 2020 г. Стерлитамак, Российская Федерация. 39-41.
5. Журабекова Хабиба Мадаминовна, Адхамжонова Мохларбону Умиджон Кизи НЕОБХОДИМОСТЬ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У ДОШКОЛЬНИКОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ // Universum: психология и образование. 2025. №5 (131). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/neobhodimost-razvitiya-rechevoy-kompetentsii-u-doshkolnikov-pri-obuchenii-russkomu-yazyku>